

THE DEVELOPMENT OF THE TRADITION OF TERMINATION IN EASTERN COUNTRIES

Hulkar Mirzakhmedova

DSc, associate professor

TSUOS

Tashkent, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: term, terminology, Academy of Arabic countries, language academy of Turkish, Academy of “Persian language and literature”.

Received: 15.05.24

Accepted: 17.05.24

Published: 19.05.24

Abstract: The article examines the terminology of the “Academy” that has developed in Arab countries, Turkey and Iran. The contribution of the language policy of each country to the creation of the term in these countries, the general and various aspects of these “Academies” are analyzed. The factors behind the emergence of 7 language academies in Arab countries and the limits of the use of the terms they created, the creation of “coordination bureaus” created to control these language academies, the language policy that began in Turkey in the “Turkish Language Establishment of the 1930s” and created in terms, 3 language academies that existed in Iran from 1936 to the present are analyzed, and their creativity in creating terms.

TERMIN YASASH AN‘ANALARINING SHARQ MAMLAKATLARIDAGI RIVOJI

Hulkar Mirzaxmedova

DSc, dotsent

TDSHU

Toshkent, O‘zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so‘zlar: termin, terminologiya, arab davlatlari til Akademiyalari, turk tili Akademiyasi, fors tili va adabiyoti Akademiyasi.

Annotatsiya: Maqolada Arab, Turkiya va Eron davlatlarida terminologiya bo‘yicha tashkil etilgan “Akademiya”lar haqida fikr yuritiladi. Har bir davlat til siyosatining bu mamlakatlaridagi termin yasashga qo‘shgan hisssasi, bu “Akademiya”larning umumiy va farqli tomonlari tahlil etiladi. Shuningdek, arab mamlakatlarida yuzaga kelgan 7 ta til akademiyalari paydo bo‘lish omillari va ular

tomonidan yasalgan terminlarning qo'llanilish chegarasi, mazkur til akademiyalarining nazorati uchun tuzilgan "muvofiqlashtiruvchi byurolar"ning tashkil etilishi, 1930-yillarda Turkiyada boshlangan til siyosati ortidan yuzaga kelgan "Turk til qurumi" va unda yaratilgan terminlar, Eronda 1936 yildan to shu kungacha mavjud bo'lgan 3 ta til akademiyalari va uning termi yasash bo'yicha ijodkorligi yuzasidan fikrlar va tahlillar amalga oshirilgan.

РАЗВИТИЕ ТРАДИЦИИ ТЕРМИНАЦИИ В ВОСТОЧНЫХ СТРАНАХ

Хулкар Мирзахмедова

доктор филологических наук, доцент

ТГУВ

Ташкент, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: термин, терминология, Академии арабских стран, турецкая языковая Академия, Академия «персидского языка и литературы».

Аннотация: В статье рассматривается терминология «Академий», сложившаяся в арабских странах, Турции и Иране. Анализируется вклад языковой политики каждой страны в создание термина в этих странах, общие и различные аспекты этих «Академий». Также рассмотрены факторы появления 7 языковых академий в арабских странах и пределы использования созданных ими терминов, создание «координационных бюро», созданных для контроля за этими языковыми академиями, языковая политика, начавшаяся в Турции в «Учреждение турецкого языка 1930-х годов» и созданные в нем термины, проанализированы 3 языковые академии, существовавшие в Иране с 1936 года по настоящее время, и их творчество в создании терминов.

KIRISH

XX asr ilmiy-texnik termin va tushunchalarning G'arb va Sharqda birdek yuksak oqim asosida yuzaga kelishi bilan ajralib turadi. 1930-yillarga kelib, ham G'arbda, ham Sharq mamlakatlarida birvarakayiga terminologiya sohasini o'rganish bo'yicha harakatlar yuzaga keldi.

G'arb davlatlarida asoslangan ilmiy fikrlar va g'oyalar ostida terminologiya maktablari shakllangan bo'lsa, Sharq mamlakatlarida esa xuddi shu vaqtda terminologiyaga uzgacha uslubda yondashildi. Ya'ni, tilning ijtimoiy funksiyasini saqlab qolishga urinish – purizm harakatlari avj oldi. Manbalarda "...Purizm harakatlarining boshlanishi Yaqin Sharq mintaqasining ba'zi

joylarida, masalan, Turkiyada Eronda va Misrda bir vaqtga to'g'ri kelganligini kuzatish mumkinligi" haqida xabar beriladi.

ASOSIY QISM

Arab davlatlari til akademiyalari. Arab tili faqatgina arab davlatlariga emas, balki O'rta Osiyo, Eron va Kavkaz xalqlari tillariga ham o'z ta'sirini o'tkazgan. Shuning uchun ham, mazkur davlat tillarida arabcha so'z va so'z birikmalarining uchrashi tabiiy hol. Terminlarni standartlashtirish jarayonida esa arabiy o'zlashmalarning ham o'rni borligini unutmaslik lozim.

XX asrga kelib, tilda yangi neologizmlarning paydo bo'lishi va kundalik hayotda tez-tez uchrovchi terminlar nafaqat soha mutaxassislariga balki, umumiste'moldagi leksika uchun ham tushunarsiz bo'lib boraverdi. Natijada arab tiliga kirib kelayotgan o'zlashmalarga arab tilida variantlar taqdim qilish, arab tili mavqeini saqlab qolish maqsadida 1933 yilda rasmiy ravishda Misr (Qohira)da "Misr akademiyasi" (keyinchalik – Akademiya, deb yuritiladi) ochilgan. Shundan so'ng Sharq mamlakatlari – Iroq, Iordaniya, Tunis, Sudan, Falastinda bir qator "Arab tili akademiya"lari tashkil etildi. Har bir Akademiya ma'lum o'zlashmaga o'z nuqtai nazaridan yondashib, terminlar taqdim qila boshlagan. Bu Akademiyalar tomonidan taklif qilinayotgan terminlarni standartlashtirish uchun CERTA (Centre d'etudes et de recherches en terminologie arabe) - "Arab terminologiyasini ilmiy o'rganish markazi" va Agency Universitary de la Francophonie (Frankofoni Universitetlar agentligi) kabi "markazlar" tashkil etilgan. Shuningdek, Marokash davlatining poytaxti bo'lmish Rabot shahrida "Arabiylashtirish bo'yicha muvofiqlashtiruvchi byuro" o'z ishini boshlagan.

Arab leksikologiyasi bilan shug'ullangan bir qator olimlar arab tilida termin yasallishining to'rttagacha usuli mavjudligi borasida xulosalar berganlar. Arab tilshunoslari Sabri Ibrohim as-Said, Ali al-Qosimi va Muhammad al-Tavonjilar termin hosil bo'lishi haqida quyidagi bir-biriga yaqin fikrlar bildirganlar:

1. Tarjima (ya'ni kalka). Bu guruhga ma'lum o'zlashmaga arab tilida mavjud bo'lgan, o'sha tushunchaga ma'nosi jihatidan "teng" bo'lgan terminlar kiritiladi.
2. So'z yasallishi. Ma'lumki arab tili flektiv tillar safiga kiradi. Shuning uchun ham arab tilida so'z yasallishi borasida boshqa tillarga nisbatan bir qator farqlovlar mavjud. Masalan, o'zak undoshlar va ular bilan bog'liq so'z yasallishi arabiy grammatik qoidalarga to'liq rioya etishni talab qiladi.
3. Leksik-semantik usulda termin yasallishi. Bu usul arab tili termin yasallishida nisbatan kam qo'llaniladigan metod sanaladi. Masalan, قاطرة *yataratun* 'teplovoz' termini arab tilida qo'llaniluvchi "karvonning avvalida keluvchi tuya", -degan so'zga nisbatan qabul qilingan. Bu guruhga oid terminlar juda oz miqdorni tashkil etadi.

4. Abbreviatura. Arab tilida avvaldan abbreviaturalar yasalgan va yozuvda ham ifodalangan. Bugungi kunda ham shu kabi holatlarni kuzatish mumkin.

5. Arabiylashtirish. Ikki turdagi arabiylashtirish farqlanadi: 1) o'zlashmani hech qanday o'zgarishsiz o'zlashuvi; 2) fonetik va grammatik moslashuvini boshidan o'tkazgan terminning o'zlashuvi.

Bularga qo'shimcha sifatida, arab tilining termin yasallash imkoniyatlarini o'rganib tahlil qilgan tadqiqotchi A. A. Mustafayeva qo'shma va birikma terminlar yasallashining morfologik-sintaktik bosqichining quyidagi usullarini keltiradi:

a) Ellipsis usuli – tarkibiy (birikma) termindagi bir yoki bir necha belgining tushib qolishi. Masalan, المملكة العربية السعودية *al-mamlakat ul-arabiyat us-saudiya* 'Saudiya Arabistoni qirolligi' terminini السعودية *as-saudiya* 'Saudiya' kabi qo'llash mumkin.

b) Kompozitsiya usuli – bir so'zda ikki yoki undan ortiq o'zak morfemaning birikuvi: رأسمال *rasmal* 'kapital' va boshqalar.

s) abbreviatsiya – birikma terminning qisqartmasi. قبمناطقي *qabmantiqiy* 'mantiqiy o'ylaguncha' ya'ni قبل *qabl* ('to') + منطقي *mantiqiy* ('mantiqiy').

Boshqa tillar terminologiyasiga nisbatan arab tilida bir tushuncha uchun ikki dubletdan, ya'ni ham arabiy, ham o'zlashmadan foydalanish hollari tez-tez uchrab turadi. Masalan, 'velosiped' termini uchun دراجة *darajatun* yoki بسكليت *bisiklit*, kompyuter termini hisoblangan 'kamera' uchun صورة *savaratun* yoki كاميرا *kamira* terminlari qo'llaniladi. Ammo bu terminlardan arab davlatlarining hammasida ham foydalanilmaydi.

Arab tilidagi o'zlashmalar tasnifi borasida ham bir qator fikrlarni uchratish mumkin. Masalan, ibn Kamal Pasha o'zlashmalarni to'rt guruhga taqsimlaydi:

1) Arab tilida mavjud bo'lgan tub so'zning semantik maydoni o'zgarib, ma'lum soha terminologiyasiga termin bo'lib o'tgan so'z – o'zlashma;

2) Biron-bir fonetik o'zgarishga uchramagan va shundayligicha qabul qilingan so'z – o'zlashma;

3) Arab tili so'z yasash modellari asosida yasalgan, ya'ni kalkalangan so'z – o'zlashma;

4) Fonetik jihatdan o'zgarish kiritilgan va imloviy jihatdan arabiy yozuvda ifodalangan so'z – o'zlashma.

Garchi Akademiyaning faoliyati davom etsada, o'zlashmalarning bu qadar tilga tez singishi arab lug'atchiligida ham yetarli muammolarni keltirib chiqardi. Birinchidan, o'zlashma terminning arabiy variantini kiritish uchun avvalo, o'zlashmaning o'zi yozilishi talab etildi; Ikkinchidan, bir terminga arab tilida bir necha variantning mavjudligi ularning lug'atda ifodalanishi borasida noqulayliklar yaratdi. Bu holat arab tilining barcha soha terminologiyasida

kuzatiladi. Shuning uchun ham terminlarning yagona variantini ishlab chiqish va o'zlashmalarning tildagi ta'siri masalasini o'rganish arab tilining dolzarb muammolaridan biriga aylangan.

Arab davlatlari terminlarini ishlab chiqish bo'yicha yuqorida keltirilgan bir qator tashkilotlar va akademiyalar faoliyat yuritishiga qaramasdan, arab terminologiyasining dunyo tan olgan terminologiya maktabi mavjud emas. Tildagi bunday holatni davlat tomonidan boshlangan til siyosatining zifligi bilan bog'lash o'rinli bo'ladi.

Turk tili termin yasash akademiyasi. 1923 yilda Turkiyada eskilik sarqitidan voz kechish va yangi zamon talablariga xos qarorlar qabul qilishga yuzasidan 1932 yilda Kamol Otaturk tomonidan til islohatiga doir reforma o'tkaziladi. Asosiy nuqta sifatida arab harflariga asoslangan alifboni lotin grafikasiga o'zgartirish va o'zlashmalar o'rniga turk tili imkoniyati doirasida so'zlar-neologizmlar taqdim qilish masalasi ko'rilgan. Turk tili so'z yasash imkoniyati boy tillardan biri ekanligini inobatga olganda, bu tilda har qanday o'zlashmaga ekvivalent bera olish imkoni mavjud.

Turk tilining umumiy tilshunoslik masalalariga bag'ishlangan asarlarida olimlar yasama va affikslar yordamida yasalgan so'zlarni bir-biridan ajratib ko'rsatishni, shu asosda, barcha turkiy so'zlarni quyidagi guruhlariga bo'lib o'rganishni taklif qiladilar. Ya'ni, 1) tub so'zlar; 2) affikslar yordamida yasalgan so'zlar; 3) yasama so'zlar – tarkibiy kelib chiqishi affikslar yordamida yasalgan, ammo zamonlar o'tib yasamaga aylangan so'zlar; 4) qo'shma so'zlar; 5) frazeologik va ideomatik so'zlar; 6) o'zlashmalar.

Turk tili terminologiyasini o'rgangan olim E. Xuberning qayd etishicha, turk tilida termin yasashda quyidagi usullar ustuvor sanaladi:

1) affiksatsiya; 2) qo'shma termin yasash; 3) so'z ma'nosining o'zgarishi (torayishi va kengayishi); 4) metafora; 5) metonimiya; 6) taqlid so'zlar; 7) o'zlashuv; 8) qisqartma va abbreviaturalar hosil qilish.

Turk tilida termin hosil qilish usullari borasida Ye. V. Kraynyuchenkonning bildirgan fikri diqqatga sazovor. Sababi, uning bildirgan fikrlari va takliflari umumiy terminologiyadagi termin yasash talablariga mos keladi. Olim quyidagi usullarini ajratib ko'rsatadi:

1. So'z yasashi. Turk tilida mavjud bo'lgan so'z yasash modellari va affikslari yordamida yasama termin yasash. Uning quyidagi usullari keltiriladi:

2. Affiksatsiya usuli; 2) Qo'shma termin yasash usuli; 3) Abbreviatura hosil qilish; 4) Konversiya usuli; 5) Qayta nomlash (ma'lum so'z semantik maydonining o'zgarishi: torayishi yoki kengayishi natijasida yangi ma'noga ega bo'lish);

3. Termin o'zlashtirish. Bu usulning ikki turi farqlanadi: 1) tashqi o'zlashuv – ma'lum terminni shundayligicha, o'zgarishsiz o'zlashuvi; 2) ichki o'zlashuv – terminning fonetik, grafik o'zlashuvi;

4. Kalkalash – maʼlum oʻzlashmani struktur jihatdan har bir morfemasiga mos morfema taqdim qilishdir.

Yuqorida sanab oʻtilgan termin yasash usullari tilning ichki imkoniyatlari sanaladi. Ulardan farqli ravishda hukumat til tarkibini “turkiylashtirish” maqsadida “Turk dil kurumi” Akademiyasining oldiga quyidagi umumiy talablarni qoʻygan: 1) qadimgi turkiy soʻzlarni jonlantirish (muomalaga kiritish); 2) maʼmuriy, ijtimoiy va adabiy jarayonlarda turkiy lahjalaridagi soʻzlardan hosil qilingan terminlardan foydalanish; 3) morfologik (asosan affiksatsiya) usul bilan termin yasashini taʼminlash; 4) oʻzlashma soʻzlarni “turkiylashtirish”; 5) kompozitsiya usuli orqali termin yasash.

Qanchalik turk tilini oʻzlashmalardan “tozalash”ga harakat qilinmasin, mazkur til leksikasi shunchalik oʻzlashmalar bilan boyib bormoqdi. Shuncha yillardan beri turk tili doirasida olib borilayotgan til islohatlariga qaramay, bu tilning dunyo tan olgan terminologiya maktabi mavjud emas.

Fors tili akademiyasi. Eronda XX asrning boshiga kelib, yaʼni 1906-1911 yillarda “Konstitutsion inqilob” boʻlib oʻtdi. Shuning natijasida fors tilida “soʻz yetishmovchiligi” boshlandi, yaʼni gʻarb tillariga oid va fors tiliga yot boʻlgan soʻzlar til tarkibiga kirib keldi.

1936 yilda Eronda hukmronlik qilgan Rizoshoh fors tili leksikasi tarkibidan arab va boshqa tillardan kirib qolgan oʻzlashmalarni chiqarib tashlash, oʻrniga fors tili imkoniyati doirasida ekvivalent keltirish hamda tilning sofliğini saqlab qolish maqsadida فرهنگستان ایران *farhangestān-e irān* “Eron akademiyasi”ni tashkil etdi. Bu tashkilot 1941 yilgacha oʻz faoliyatini davom ettirgan.

Keyinchalik, 1968 yilda ikkinchi Akademiya oʻz ishini boshladi. Ammo mazkur akademiya 1979 yilgacha, yaʼni Islom inqilobigacha faoliyat yuritdi. Bu inqilob mamlakatda turgʻunlik davrini keltirib chiqardi. Mazkur vaziyat 1991 yilgacha davom etdi.

1991 yilda uchinchi فرهنگستان زبان و ادبیات ایران *farhangestān-e zabān va adabeyāte irān* “Fors tili va adabiyoti akademiyasi” tashkil etildi. Bu akademiya to hozirgi kunga qadar barcha sohalariga birdek oʻzlashmalarga forsiy muodil taklif qilish bilan shugʻullanmoqda. Bu Akademiya oʻzining اصول و ضوابط واژه گزینی *osul va zavābet-e vāžegozini* “Soʻz tanlashning usul va qoidalari” yoʻriqnomasida quyidagi ustivor yoʻnalishlarni belgilab chiqqan. Bu yoʻriqnoma xalqaro terminologik standart hisoblanmish – ISO 704 yoʻriqnomasida belgilangan termin yasash talablariga toʻliq mos keladi. shuningdek, Eron Akademiyasi termin yasash boʻyicha xususiy soʻz yasash usullarini ham taklif qilgan boʻlib, bu holat oʻrta va qadimgi fors tili soʻz elementlarini jonlantirish evaziga hosil qilingan. Natijada, fors tili leksikologiyasi terminologik fondining ortishi kuzatilmoqda. Adabiyotlarda bu vaziyatni hosil qiluvchi bir qator omillar keltiriladi:

1. Soʻz oʻzlashtirish. Fors tilida ekvivalent berishning iloji boʻlmagan va baynalminal xarakterdagi terminlarning oʻzini qoldirish qulay boʻlgan taqdirdagina ruxsat etiladi.

2. Kalkalash. Kalkalash, nafaqat fors, balki boshqa tillarda ham leksik fondning boyishi uchun xizmat qiluvchi bosh omil sanaladi. Fors tilida kalkalashning 1) frazeologik kalkalar; 2) soʻz yasovchi kalkalar (slovoobrazovatelnye kalki); 3) yarim kalkalar; 4) semantik kalkalar kabi turlari orqali bir qator terminlar hosil qilinmoqda.

3. Soʻz yasash usullaridan foydalangan holda termin yasash. Bu usul termin yasashining eng asosiy yoʻllaridan biri sanaladi. Barcha soʻz yasash modellari yordamida istalgan soha tushunchasi uchun termin taqdim qilish imkoni mavjud.

4. Birikmalarning leksikalizatsiyalashuvi. Bu usul orqali yasalgan terminlar uch bosqichni bosib oʻtadi: 1-bosqich: soʻz birikmasining terminga aylanishi; 2-bosqich: soʻz birikmasining goh birikma, goh soʻz, goh qoʻshma soʻz koʻrinishida qoʻllash; 3-bosqich: birikmaning “yakuniy soʻz” yoki “yakuniy termin”ga aylanishi.

5. Terminologizatsiyalashuv jarayoni. Jamiyat, insonlar hayotidagi maishiy soʻzlarning terminlashuvi termin hosil qilishning yana bir muhim, shuning bilan birga oson boʻlmagan usuli sanaladi. Shuningdek, bu jarayonda eng muhimi, soʻzlar maʼnosining torayishi va kengayishi borasidagi nazariy masalalar ustuvor ekanligini qayd etgan.

2012 yilda Eron Zabul universiteti ingliz tili kafedrası oʻqituvchilari M.D. Far va M. Ya. Muqaddamlar tomonidan eʼlon qilingan maqolada esa fors tilida termin hosil boʻlishida dunyo terminologiyasida qoʻllaniluvchi quyidagi umumiy termin yasash metodlaridan foydalanilayotganligi qayd etilgan: a) ikki yoki undan ortiq morfemalarning birikuvidan termin hosil qilish; b) prefiks yoki suffikslar ishtirokida termin hosil qilish; s) birikma soʻzlarni qisqartirish orqali akronim va abbreviaturalar hosil qilish; d) oʻzga tildan soʻz oʻzlashtirish orqali termin hosil qilish.

Ishlab chiqilgan yoʻriqnoma va olimlar taklif qilgan termin yasash usullaridan farqli ravishda, keyingi vaqtlarda tilda termin hosil boʻlishi ikki usulda kechmoqda: bir tomondan, Eronning “Fors tili va adabiyoti akademiyasi” tomonidan taklif qilingan, tasdiqlangan rasmiy terminlar tashkil qilsa, ikkinchi tomondan, jarayonning oʻzida yuzaga kelayotgan, qoʻllanilayotgan norasmiy hamda individual ravishda ishlatilayotgan terminlardan iborat boʻlib qolmoqda. Shuning uchun boʻlsa kerak, Eronda, dunyo tilshunosligi tan olgan terminologiya maktabi mavjud emas. Tilda yuz beradigan jarayonning barchasi “Akademiya” tomonidan boshqariladi.

XULOSA

Sharq mamlakatlari Akademiyalarining *umumiy jihatlari* quyidagilardan iborat:

1. Arab, Turk va Eron til akademiyalari maʼlum siyosiy vaziyatda, milliy tilning ijtimoiy funksiyasini saqlab qolish, tilni oʻzlashmalardan “tozalash” maqsadida hukumat tomonidan tashkil etildi;

2. Har bir Akademiya qoshida o'zlashmalarga milliy tildagi terminlarni yasash, taqdim qilish va targ'ib qilish guruhlarini shakllantirildi;

3. Akademiyalarda terminlarni hosil qilish bo'yicha quyidagi o'xshash usullardan foydalanilgan:

1) Tilning so'z yasash imkoniyatlaridan unumli va oqilona foydalangan holda nazarda tutilayotgan tushunchaga mos yangi termin taklif qilish;

2) Tilda mavjud bo'lgan so'zlarga yangi ma'no o'ttenkalarini yuklash orqali termin hosil qilish;

3) Kalkalash orqali milliy tilda termin yaratish;

4) So'z o'zlashtirish;

5) Birikma terminlar hosil qilish;

6) Abbreviatura va akronimlar hosil qilish.

4. Akademiyalarning betinim takliflari natijasida tilda dubletlar sonining ortishi kuzatildi;

5. Baynalminal terminlarni ham tilning ichki imkoniyati orqali hosil qilish taklifi ilgari surilgan;

6. Ilmiy tilda va ommaviy axborot vositalarida milliy tildagi termindan, amaliy jarayonlarda esa o'zlashmalardan foydalanish avj oldi. Natijada aksariyat sohalarda, masalan, kompyuter saboqlari, maishiy-texnika, transport, turizm yo'nalishlarida o'zlashma terminlarni o'zida qamragan darsliklar chop etildi.

Akademiyalarning *farqlov jihatlari* quyidagilarda ko'zga tashlanadi:

1. Har bir davlat Akademiyalari shu kunga qadar turli rivojlanish yo'llarini bosib o'tdi. Masalan:

1) arab davlatlarida, bugungi kunda termin taqdim qilish uchun 7 ta "Akademiyalar" faoliyat yuritadi.

2) Turkiyada 1932 yilda Kamol Otaturk tomonidan shakllantirilgan Akademiya hozirgi kungacha terminlar taqdim qilishda davom etmoqda;

3) Eronda o'z davriga muvofiq "Birinch", "Ikkinchi", "Uchinchi" Akademiyalar shakllantirilgan bo'lib, o'zining ishlab chiqqan nizomiga muvofiq terminlar yasaydi.

2. Shunga qaramasdan:

1) Arab davlatlarida Akademiyalar taqdim qilgan terminlarni muvofiqlashtiruvchi byuro faoliyat yuritadi va mazkur tashkilot tasdiqlagandan so'ng ma'lum termin foydalanish uchun taqdim qilinadi;

2) Turkiyada "Turk dil kurumi", ya'ni "Turk tili akademiyasi" quriltoylarida har bir termin muhokama qilinadi va tasdiqlangandan so'ng ommaga e'lon qilinadi;

3) Eronda فرهنگستان زبان و ادبیات ایران *farhangestān-e zabān va adabeyāte irān* “Fors tili va adabiyoti akademiyasi”da soha mutaxassislari tomonidan taklif etilayotgan termin avval Akademiya yig‘ilishlarida uzoq muhokama etiladi, keyin shu termin yuzasidan ommaviy axborot vositalari yordamida ijtimoiy so‘rovnoma o‘tkaziladi. Ma‘qul topilgan termin hukumat tasdig‘i uchun taqdim qilinadi. Mazkur termin tasdiqdan o‘tganidan so‘ng foydalanishga tavsiya etiladi.

3. Arab tilida dubletlar shu tildagi yangi hosil qilinayotgan terminlar hisobiga to‘g‘ri kelsa, turk va fors tillarida o‘zlashmalarga berilayotgan stilistik dubletlar hisobiga to‘g‘ri keladi.

4. Shuningdek, har bir tilning o‘z ichki imkoniyati ham mavjudki, termin yasashda bir-biridan so‘z yasash usullari va modellariga ko‘ra farq qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Mirzaxmedova, X. V. (2016). PENETRATION OF NEW TERMS INTO THE PERSIAN LANGUAGE. *Paradigmata poznani*, (4), 110-113.

2. Мирзахмедова, Х. (2019). Проблема терминообразования в персидской и узбекской терминологии. *Востоковедения*, 4(4), 78-94.

3. Mirzakhmedova, X., & Sultanova, K. (2023). LEXICAL-STRUCTURAL ANALYSIS OF TOPONYMS IN THE DARI LANGUAGE. *Oriental Journal of Philology*, 3(03), 169-173.

4. Mirzakhmedova, K. V. (2023). ABDURAKHIM MANNONOV-TRANSLATOR AND ORIENTAL TRANSLATION STUDIES. *Oriental Journal of History, Politics and Law*, 3(06), 26-31.

5. Mirzakhmedova, K. V. (2023). A DEVOTEE OF UZBEK ORIENTAL STUDIES. *Oriental Journal of Philology*, 3(06), 1-7.

6. Saidoripova, D., Mirzaxmedova, X., Inomiddinov, X., & Djafarov, B. (2023). SUFFIXAL ALLOMORPHS FORMING ADVERBS IN THE PERSIAN LANGUAGE. *SPAST Abstracts*, 2(02).

7. Omonov, Q., Rixsiyeva, G., Xalmurzayeva, N., Nasirova, S., Xashimova, S., & Mirzaxmedova, X. (2023). THE STANDARDS OF FORMAL WRITING STYLE AND THEIR CHOOSING. *SPAST Abstracts*, 2(02).

8. Mirzakhmedova, K. V., Omonov, Q. S., Rikhsiyeva, G. S., Nasirova, S. A., Khashimova, S. A., & Khalmurzaeva, N. T. (2023). Use of Mobile Applications in Establishing Inclusive Education in Pedagogy. *Journal of Law and Sustainable Development*, 11(12), e2376-e2376.